

Інститут технічної теплофізики НАН України

«Стан та проблеми теплозабезпечення населених пунктів України»

Басок Б., Гелету́ха Г.

Проблеми централізованого теплопостачання в Україні Як його зберегти і розвивати

* Відповідно до проміжного звіту проекту «Муніципальна енергетична реформа» USAID

Негативні тенденції у секторі ЦТ України

- Зменшення частки ЦТ: 2014 р. – **60%**, 2017 р. – **52%**. Багато міст повністю відмовилось від систем ЦТ, перейшовши на індивідуальні чи автономні системи опалення (Ужгород, Марганець, Нікополь, Покров, Золочів, Долина).
- Погіршення технічного стану ЦТ, особливо теплових мереж. З 20 тис. км мереж, що залишилися, **38%** знаходяться в поганому або аварійному технічному стані. Середні втрати теплової енергії в мережах складають **19%**.
- Погіршення економічного стану підприємств ЦТ. Станом на 20.03.2018 сумарна прострочена заборгованість перед НАК «Нафтогаз України» підприємств теплокомуненерго (ТКЕ) за природний газ, використаний для виробництва теплової енергії, складає близько **30,5** млрд грн., з них борг за 2018 р. – **12,3** млрд грн.

Якщо ці негативні тенденції продовжаться і надалі, ми повністю залишимося без систем ЦТ, а одночасно і без можливостей теплопостачання по конкурентним цінам і екологічно безпечним шляхом!

Причини деградації систем ЦТ в Україні

- ✓ Протягом багатьох років тарифна політика щодо ціни природного газу стимулювала перехід від систем ЦТ до індивідуальних газових котлів.
- ✓ Системи ЦТ в їх нинішньому стані по багатьох показниках об'єктивно менш привабливі для кінцевого споживача, ніж індивідуальні системи на основі газових котлів.
- ✓ Забудовники нового житла часто мають значні адміністративні труднощі і суттєві витрати, пов'язані з підключенням до систем ЦТ,
- ✓ Фактори, пов'язані з неререформованістю систем ЦТ:
  - *Відсутність чіткої стратегічної політики щодо подальшого розвитку сектору ЦТ.*
  - *Нереформована система тарифоутворення на виробництво теплової енергії та її транспортування, побудована ще за радянським принципом «витрати +», а також сильно залежна від політичного впливу.*
  - *Відсутність готовності та відкритості для залучення приватного капіталу і інвестицій в системи ЦТ з боку нинішніх комунальних власників.*
  - *Недостатність прозорості та підзвітності зацікавлених сторін сектору ЦТ.*
  - *Монопольне положення ТКЕ в системах ЦТ, відсутність конкуренції з незалежними виробникам теплової енергії і, як результат, невелика їх зацікавленість до підвищення ефективності, переходу на більш дешеві палива і зниження вартості своїх послуг.*

Переваги та недоліки ЦТ і індивідуальних систем теплопостачання

Характеристики	Індивідуальні системи теплопостачання	Системи ЦТ
Комфорт для споживачів	+ більший, легкість регулювання, можливість раніше почати/пізніше закінчити опалювальний сезон. Психологічний комфорт, плата тільки за реально спожите тепло.	- менший
Надійність	+ вища, незалежність від аварій в системах ЦТ	- нижча, в основному, через незадовільний стан тепломереж
Вартість теплової енергії	+ як правило, нижча, ніж в ЦТ	- як правило, вища
Екологічні характеристики для споживачів	- гірші, особливо в будинках з відсутністю димоходів. Відомі випадки виведення димоходів через бокові стіни під вікна сусідам зверху.	+ кращі, повна екологічна безпека для споживачів
Безпека для споживачів	- гірша, ризик отруєння чадним газом і вибухонебезпечність	+ краща, відсутність ризику отруєння чадним газом і вибухів для споживачів
Можливість диверсифікації видів палива	- обмеженість видів палива виключно природним газом	+ можливість роботи на біопаливі, побутових відходах, скидному теплі технол. процесів, інше
Можливість застосування більш ефективних схем виробництва теплової енергії	- обмеженість обладнання переважно котлами	+ можливість застосування ТЕЦ, когенераційних установок, утилізаторів, конденсаційних економайзерів, теплових насосів, баків-акумуляторів, інше
Питання обігріву багатоквартирного будинку як цілісного об'єкту	- Можливість «паразитного» обігріву за рахунок сусідніх приміщень. Невирішеність питань оплати обігріву місць загального призначення.	+ +

«+» - перевага; «-» - недолік

Заходи для збереження систем ЦТ в Україні

Технічні заходи

- ❖ Перехід на більш дешеві види палива, в першу чергу біопалива та енергія довкілля
- ❖ Перехід на більш ефективні технологічні схеми генерації теплової енергії (ТЕЦ, когенераційні установки, теплові насоси, використання утилізаторів чи конденсаційних економайзерів).

Організаційні заходи

- ❖ Спростити і гарантувати підключення до теплових мереж ЦТ незалежних виробників теплової енергії за умови, що вони готові забезпечити технічні вимоги до теплоносія в системі і пропонують тепло дешевше, ніж існуючі в системі виробники.
- ❖ Змінити принципи тарифоутворення на виробництво і транспортування теплової енергії.
- ❖ Держава повинна чітко задекларувати стратегічний напрямок на збереження і розвиток систем ЦТ.

Вбачаємо єдиний стратегічний вихід для систем ЦТ – вони повинні генерувати тепло суттєво (на 20-40%) дешевше, ніж індивідуальні системи тепlopостачання на газу!

Порівняння вартості одиниці енергії в біопаливі та інших енергоносіях

Вид палива або енергоносія	Вартість (на серпень 2018 р.), грн./т без ПДВ	Нижча теплотворна здатність, МДж/кг	Вартість одиниці енергії, грн./ГДж без ПДВ
	А	Б	А/Б
Природний газ для населення	5798 грн./тис. м ³	34,0 МДж/м ³	171
Природний газ для промисловості	9236 грн./тис. м ³	34,0 МДж/м ³	272
Вугілля	3000	25,0	120
Мазут	9000	42,0	214
Електроенергія	1,91 грн./кВт·год	-	531
Деревна тріска	1000	10,1	99
Дрова	870	13,4	65
Пелети з деревини	2900	17,0	171
Пелети з лушпиння	1600	17,5	91
Тюки соломи чи стебел кукурудзи	900	14,6	62

Проблеми довгострокового планування на державному рівні в секторі теплопостачання України

Єдиний стратегічний документ на сьогодні – **Концепція** реалізації державної політики у сфері теплопостачання (2017 р.). **Недоліки:**

- ❑ Декларативний характер. Розрив між метою і засобами її реалізації.
- ❑ Концепція розроблена для систем централізованого і автономного теплопостачання. Зі сфери її дії випали системи індивідуального опалення і постачання тепла для власних потреб в промисловості.
- ❑ Концепція не ставить в якості пріоритету збереження і розвиток систем ЦТ, пропонуючи «оптимальне поєднання» різних видів теплопостачання. Якихось кількісних орієнтирів щодо цього «оптимального поєднання» не визначено.
- ❑ Не враховано, що системи ЦТ знаходяться в жорсткій конкуренції з автономним/індивідуальним теплопостачанням і на сьогодні програють її з економічної точки зору. Не запропоновано об'єктивних показників для прийняття рішень про доцільність відмови від ЦТ, а також конкретних шляхів виходу з цієї ситуації.
- ❑ Документ дуже короткий (**4,5 стор.**); не поставлена мета розробки Стратегії теплопостачання України.

Проблеми довгострокового планування на регіональному рівні в секторі теплопостачання України

- ❑ Єдиний вид документу регіонального (міського) рівня у сфері теплозабезпечення – **схеми теплопостачання, які не мають статусу документів, обов'язкових для виконання.**
- ❑ Через від'єднання споживачів від мереж ЦТ, деякі райони населених пунктів, де раніше ЦТ вважалось пріоритетним, можуть потрапити в розряд таких, де має реалізовуватися автономне чи навіть індивідуальне опалення. Це в подальшому робить **неможливим впровадження** в таких районах когенераційних технологій і теплової генерації на базі альтернативних джерел енергії.
- ❑ Існуюча практика планування не враховує можливість появи **нових незалежних виробників** тепла. Відбір на конкурсних засадах нових теплогенеруючих об'єктів передбачений в Законі України «Про теплопостачання» **лише у випадку** збільшення обсягів теплоспоживання і з-поміж тих проектів, що вже були призначені до будівництва згідно існуючої схеми «на перспективу».
- ❑ Немає **механізму** попадання цілей із загальнодержавних документів до схем теплопостачання і узгодження цілей на державному та регіональному рівнях.

Шляхи запровадження довгострокового планування ЦТ в Україні на державному рівні

- ❖ Розробити **Стратегію** теплопостачання до 2035 року, побудовану за принципом Енергетичної стратегії України, а також План дій з її реалізації.
- ❖ Увести до законодавства України термін «**ефективне централізоване теплопостачання**», що відповідає Директиві 2012/27/ЄС «Про енергоефективність», і задекларувати мету збільшення частки таких систем у ЦТ.

«Ефективне централізоване теплопостачання і охолодження» - це система ЦТ або охолодження, що використовує мінімум 50% відновлюваної енергії, 50% скидного тепла, 75% тепла від когенерації або 50% комбінації такої енергії та тепла»

- ❖ Включити до **Стратегії** теплопостачання наступні кількісні **цільові показники** з термінами їх досягнення:
  - частка ЦТ; частка ефективних систем ЦТ;
  - рівень об'єднання дефрагментованих теплових мереж міста в одну мережу;
  - частка тепла з альтернативних джерел енергії (АДЕ);
  - частка тепла від ТЕЦ і когенерації, у т.ч. з АДЕ;
  - частка використання скидного тепла, вторинних енергоресурсів, низькопотенційних джерел енергії;
  - рівень втрат тепла в мережах;
  - рівень конкуренції.

Шляхи запровадження довгострокового планування ЦТ в Україні на регіональному рівні

- ❖ Включити до регіональних (міських) схем теплопостачання **всі цільові показники** національного рівня. При цьому їх сума повинна дорівнювати відповідним цифрам (цілям), зазначеним у загальнодержавних документах.
- ❖ Впровадити механізм **узгодження** цільових показників документів державного і регіонального рівнів.
- ❖ Запровадити принцип **зонування** території при розробці міських схем теплопостачання.
- ❖ Увести **заборону** на від'єднання споживачів від систем ЦТ у зонах ЦТ.
- ❖ Надати схемам теплопостачання статусу **обов'язкових** для розробки та виконання.
- ❖ Запровадити положення, які вимагали б від розробників схем теплопостачання:
  - *узгодження із загальнодержавними цілями, у т.ч. обґрунтування для населеного пункту конкретних кількісних показників виконання поставлених цілей, що можуть бути досягнуті за існуючої ситуації, а також при впровадженні певних додаткових заходів.*
  - *пріоритетного розгляду проектів з когенерації, залучення джерел скидної теплоти, низькопотенційних джерел енергії, виробництва теплової енергії з АДЕ;*
  - *розгляду можливостей розширення зон ЦТ: об'єднання окремих теплових мереж, приєднання нових споживачів (нових будівель) або тих, що раніше від'єднались від ЦТ.*
- ❖ Спростити і здешевити процедуру підключення нових будинків до теплових мереж.

Дорожня карта підвищення ефективності систем ЦТ (1)

Стратегічний/ Законодавчий рівень:

Розпорядження КМУ	Стратегія теплопостачання до 2035 року, побудована за принципом Енергетичної стратегії України, а також План дій з її реалізації.
ЗУ «Про теплопостачання» від 02.06.2005 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пріоритет використання систем ЦТ. 2. Запровадження терміну «ефективне централізоване теплопостачання» (згідно Директиви 2012/27/ЄС) та збільшення частки таких систем у ЦТ. <i>«Ефективне централізоване теплопостачання і охолодження» - це система ЦТ або охолодження, що використовує мінімум 50% відновлюваної енергії, 50% скидного тепла, 75% тепла від когенерації або 50% комбінації такої енергії та тепла».</i> 3. Запровадження планів розвитку теплопостачання на рівні населених пунктів. 4. Запровадження відповідальності за відсутність схем теплопостачання у населених пунктах. 5. Забезпечення недискримінаційного доступу до теплових мереж для виробників теплової енергії. 6. Запровадження принципу зонування території при розробці схем теплопостачання.
Закон України від 05.04.2005 р. «Про когенерацію ... »	Запровадження заходів стимулювання та/або адміністративного зобов'язання для розвитку високоефективної когенерації в Україні.

Дорожня карта підвищення ефективності систем ЦТ (2)

Закон України «Про енергозбереження» від 01.07.1994 р.

Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р.

1) встановлення національних цілей по переходу до **низькотемпературних систем** теплопостачання.

2) стимулювання використання **скидної вторинної теплової енергії**, використання теплоутилізаційного обладнання, використання енергії довкілля (теплові насоси).

Наказ Мінрегіону

Методика розроблення **схеми теплопостачання** населеного пункту.

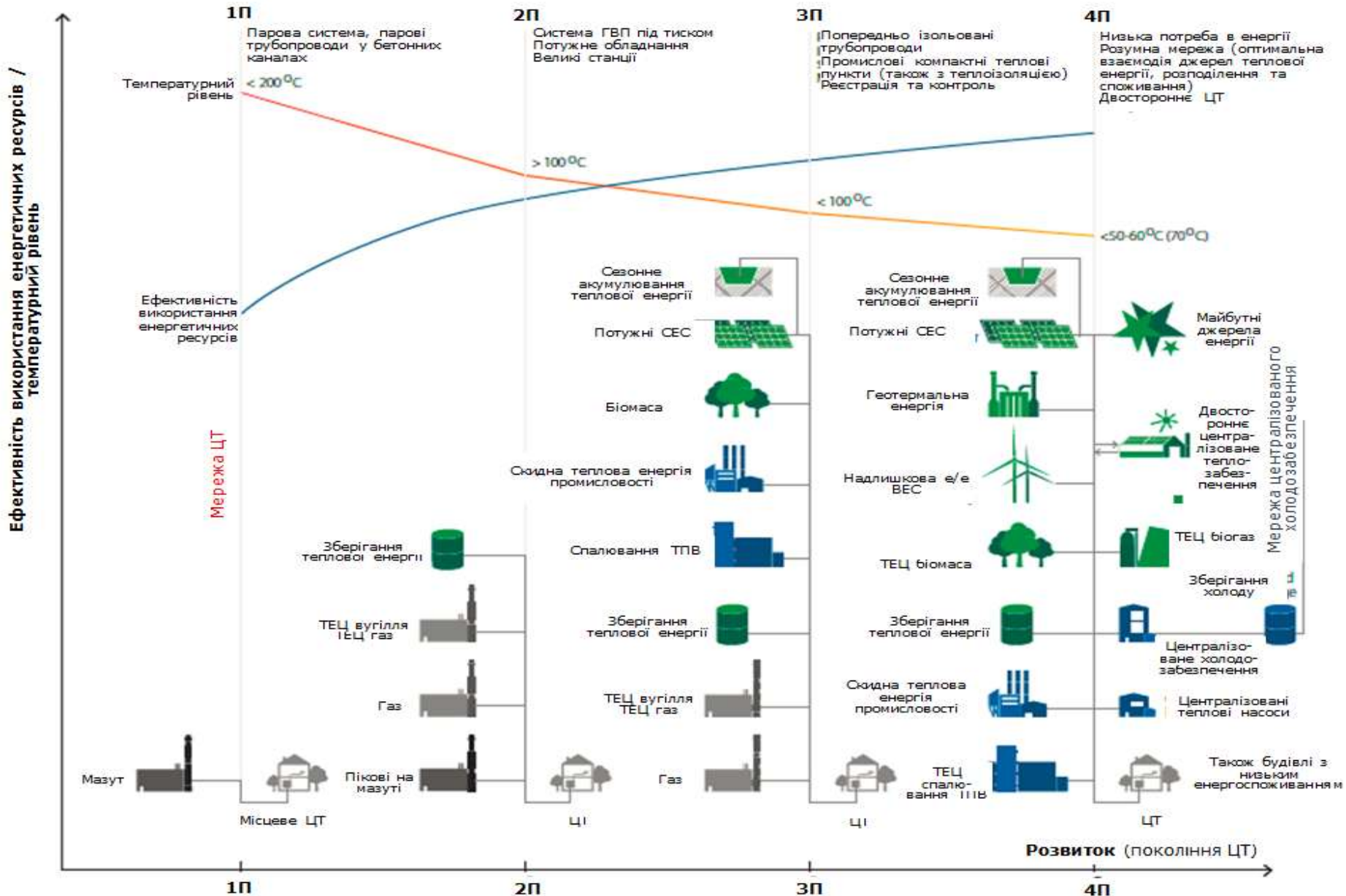
Наказ Мінрегіону

Методика розроблення **плану теплопостачання** населеного пункту.

Постанова НКРЕКП

Порядок **приєднання до теплових мереж** теплогенеруючих установок

Діаграма розвитку систем ЦТ*

* Henrik Lund, ... 4th Generation District Heating (4GDH), 2014: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2014.02.089>

Концепція впровадження конкуренції в централізованому теплопостачанні України

ДИРЕКТИВА 2012/27 ЕУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ
від 25 жовтня 2012 р.
«Про енергоефективність»

«Ефективне центральне теплопостачання і охолодження» - система центрального теплопостачання або охолодження, що використовує мінімум **50% відновлюваної енергії**, **50% скидного тепла**, **75% тепла від когенерації або 50% комбінації такої енергії та тепла**.

Якщо оцінка і аналіз виявили потенціал для застосування **високоєфективної когенерації** та (або) **ефективного центрального теплопостачання і охолодження**, вигода від яких перевищує витрати, то держави-члени вживають належних заходів для їх розвитку.

Проблеми ринку теплової енергії в Україні

Внаслідок *монопольного* становища підприємств ТКЕ в секторі ЦТ та *недосконалого законодавства* існують такі проблемні питання:

- ✓ Відсутність передумов для конкуренції у сфері теплопостачання.
- ✓ Високі ціни на теплову енергію;
- ✓ Зношеність основних фондів, високі втрати, низька ефективність;
- ✓ Недостатність власних фінансових ресурсів підприємств ТКЕ;
- ✓ Відсутність стимулів для підвищення ефективності виробництва ТЕ.
- ✓ Існування бар'єрів для доступу до тепломереж незалежних виробників ТЕ.
- ✓ Відсутність/ недостатність інвестицій, як наслідок недосконалості існуючих механізмів тарифоутворення («собівартість +6%).

Вихід: розвинені європейські країни переважно вже створили конкурентний ринок ТЕ, а решта країн ЄС рухаються в цьому напрямку.

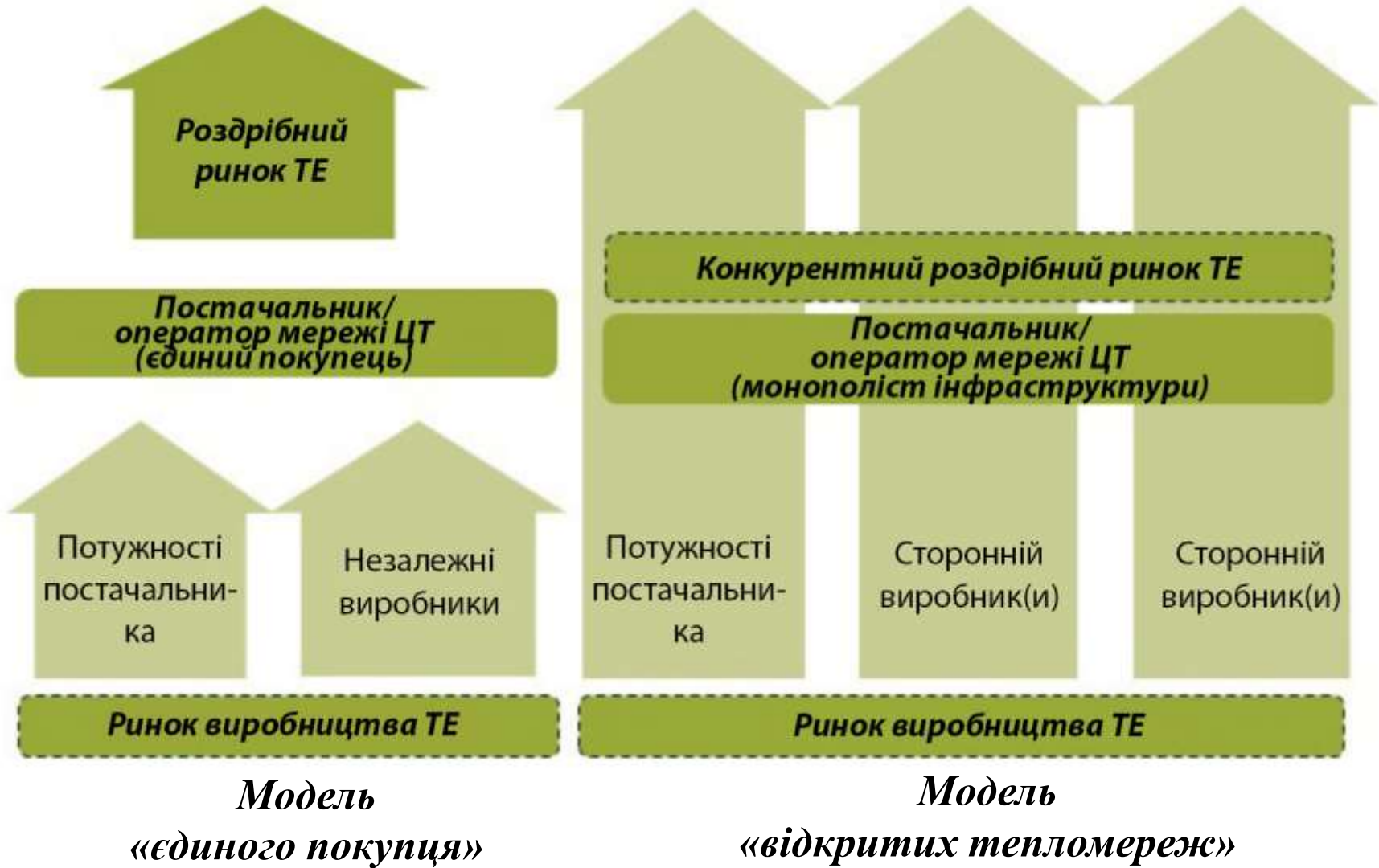
Проблеми приєднання виробників теплової енергії до теплових мереж централізованого теплопостачання

«...теплогенеруючим організаціям незалежно від організаційно-правових форм та форм власності надається право доступу до магістральних та місцевих теплових мереж за умови виконання технічних умов на приєднання».

Недоліки існуючих Правил приєднання до теплових мереж та Правил надання і погодження технічних умов на підключення до теплових мереж:

- залежність від наявності чи відсутності схем теплопостачання, перспектив розвитку теплопостачання населеного пункту: можлива відмова в наданні технічних умов на приєднання до тепломережі через відсутність затвердженої схеми теплопостачання населеного пункту, відсутність збільшення обсягів теплоспоживання в тепломережі, надлишок власних теплогенеруючих потужностей;
- положення документів більше стосуються приєднання споживачів теплоти, а не виробників;
- документи загалом не пристосовані до конкурентних умов, в них відсутній ряд важливих понять (незалежного виробника ТЕ, оператора теплової мережі, тощо);
- не визначаються кращі способи приєднання для розподілу грошових витрат та сфер відповідальності виробників тепла та оператора мережі;
- відсутні вимоги щодо диспетчеризації та балансування теплової мережі;
- недостатній рівень надання попередньої інформації про особливості системи теплопостачання;
- відсутні вимоги щодо пошуку взаємовигідного рішення про підключення до теплової мережі;
- недостатня захищеність від можливих неправомірних вимог щодо приєднання, не визначено процедури вирішення спірних питань та захисту виробником своїх прав.

Базові моделі ринку ЦТ

Модель конкурентного ринку ТЕ, що пропонується в Україні

- Конкурентний ринок ТЕ за моделлю «єдиного покупця»:
  - ❖ *Виробник продає ТЕ оператору тепломережі, який постачає її кінцевим споживачам*
  - ❖ *Оператор продає ТЕ споживачам одного типу на рівних умовах та за однаковими цінами.*
  - ❖ *Оператор надає незалежним виробникам тепла доступ до мережі на рівних умовах зі своєю власною генеруючою потужністю.*
  - ❖ *Конкуренція має місце лише на стадії виробництва ТЕ.*
- За основу пропонується прийняти **Литовську модель** конкурентного ринку ТЕ, частково адаптувавши її до умов України.
- **Щорічні торги** серед виробників ТЕ, з поданням **двох окремих пропозицій** для опалювального та міжопалювального періодів (за наявності відповідного навантаження ГВП). При цьому ціна теплової енергії на торгах не повинна перевищувати **90 % граничної ціни** основного виробника.
- Тариф на теплову енергію для кінцевих споживачів в результаті конкуренції виробників не може бути вищим, ніж за умови відсутності такої конкуренції.
- Прозорий механізм і недискримінаційні правила приєднання незалежних виробників до тепломереж.
- Обов'язкове ведення фінансового обліку за окремими видами діяльності (виробництво, транспортування, постачання) існуючих ТКЕ.

Робоча група з цих питань при ДАЕЕ працює з лютого 2016. Група консультантів за підтримки проекту MERIP USAID працює з серпня 2016 над концепцією такого ринку.

Фінансовий анбандлінг (accounting or financial unbundling)= Ведення окремої фінансової діяльності за усіма видами ліцензованої діяльності

- показує реальні фінансові потоки відповідного виду діяльності
- унеможлиблює перехресне субсидювання між ними
- створює необхідні передумови для появи конкурентного ринку ТЕ

Юридичний анбандлінг (legal unbundling) –НЕ ВИМАГАЄМО!

- повне юридичне, фінансове, функціональне та майнове розділення вертикально-інтегрованої компанії-монополіста
- жодна компанія не може впливати одна на іншу яким-небудь чином, чим усувається конфлікт інтересів

Анбандлінг власності (ownership unbundling) –НЕ ВИМАГАЄМО!

- створені дочірні підприємства по передачі/транспортуванню та виробництву/постачанню будуть юридично незалежними
- дочірні компанії залишаються пов'язаними з материнською компанією через її структуру вертикально інтегрованої компанії (можливий конфлікт інтересів при приєднанні незалежних виробників до тепломережі)

Порівняння пропонуваної моделі ринку ТЕ в Україні з існуючою нині практикою

N	Існуюча зараз практика	Модель ринку, що пропонується												
1	Виробник може продавати ТЕ як оператору, так і кінцевому споживачу.	Виробник може продавати ТЕ тільки оператору – <u>модель «єдиного покупця»</u> .												
2	Тариф на виробництво ТЕ основним виробникам/ операторам встановлюється НКРЕКП, або органами місцевого самоврядування.	<p><u>Граничний</u> тариф (ГТ) на виробництво ТЕ основним виробникам/ операторам встановлюється НКРЕКП</p> <p>ГТ встановлюється окремо для кожної конкурентної системи.</p> <p>Конкурентна система- система ЦТ, приєднане теплове навантаження в якій вище 50 Гкал/год.</p>												
3	Тариф на виробництво ТЕ незалежним виробникам з ВДЕ встановлюється органами місцевого самоврядування.	<p>Тариф на виробництво ТЕ НВ встановлюється як результат їх участі в торгах в даній конкурентній системі ЦТ.</p> <p>При цьому цінова пропозиція НВ не може бути вищою, ніж передбачений відсоток (65-90%) граничного тарифу на виробництво ТЕ оператора для відповідної конкурентної системи ЦТ. Вказаний відсоток від ГТ залежить від зростання вартості природного газу:</p> <table border="1" data-bbox="662 901 1850 1228"> <thead> <tr> <th data-bbox="662 901 1006 1025">Кінцева ціна природного газу, € за 1000 м³ без ПДВ</th> <th data-bbox="1006 901 1850 1025">Відсоток граничного тарифу на виробництво ТЕ оператора для формування цінової пропозиції на виробництво теплової енергії НВ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="662 1025 1006 1068">до 250</td> <td data-bbox="1006 1025 1850 1068">90</td> </tr> <tr> <td data-bbox="662 1068 1006 1110">250-299</td> <td data-bbox="1006 1068 1850 1110">85</td> </tr> <tr> <td data-bbox="662 1110 1006 1153">300-349</td> <td data-bbox="1006 1110 1850 1153">75</td> </tr> <tr> <td data-bbox="662 1153 1006 1196">350-449</td> <td data-bbox="1006 1153 1850 1196">70</td> </tr> <tr> <td data-bbox="662 1196 1006 1228">450 і більше</td> <td data-bbox="1006 1196 1850 1228">65</td> </tr> </tbody> </table>	Кінцева ціна природного газу, € за 1000 м ³ без ПДВ	Відсоток граничного тарифу на виробництво ТЕ оператора для формування цінової пропозиції на виробництво теплової енергії НВ	до 250	90	250-299	85	300-349	75	350-449	70	450 і більше	65
Кінцева ціна природного газу, € за 1000 м ³ без ПДВ	Відсоток граничного тарифу на виробництво ТЕ оператора для формування цінової пропозиції на виробництво теплової енергії НВ													
до 250	90													
250-299	85													
300-349	75													
350-449	70													
450 і більше	65													

Порівняння запропонованої моделі ринку ТЕ в Україні з існуючою нині практикою (2)

N	Існуюча зараз практика	Модель ринку, що пропонується
4	Оператор чи НВ <u>не можуть відступати</u> від встановленого тарифу.	Всі виробники <u>можуть відступати</u> від встановленої верхньої межі цінової пропозиції в сторону зменшення. Для Оператора такою межею є ГТ, для НВ – встановлений відсоток від ГТ.
5	Тарифи на виробництво ТЕ оператором чи НВ встановлюється, як правило, <u>на весь опалювальний сезон</u> .	Тарифи на виробництво ТЕ оператором чи НВ є результатом щорічних торгів і <u>можуть відрізнятись для опалювального та неопалювального періодів</u> .
6	Вимога встановлення окремих тарифів за видами діяльності (виробництво, транспортування, постачання) існує <u>на рівні постанови НКРЕКП</u> , проте запроваджена <u>тільки для 51 підприємства</u> .	Вимога встановлення окремих тарифів за видами діяльності (виробництво, транспортування, постачання) встановлена <u>на рівні закону</u> , і має бути запроваджена <u>для 100% підприємств</u> .

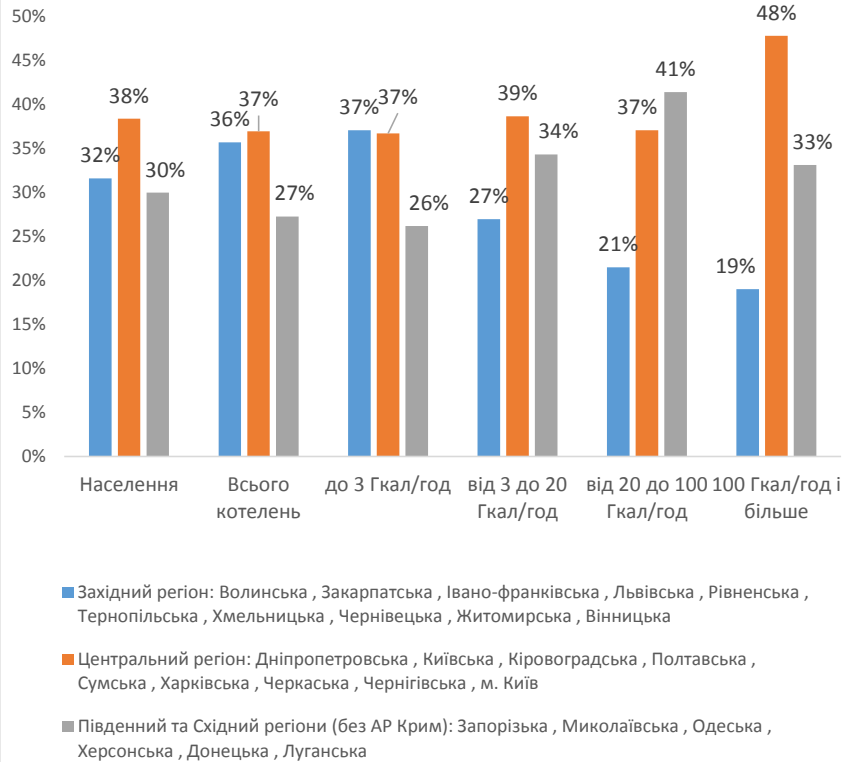
Порівняння запропонованої моделі ринку ТЕ в Україні з існуючою нині практикою (3)

N	Існуюча зараз практика	Модель ринку, що пропонується
7	<p>На практиці проведення аукціонів/торгів на закупівлю ТЕ є лише формальним (застосування переговорної процедури через відсутність конкуренції на відповідному ринку – договір з єдиним постачальником).</p>	<p>Оператори (при наявності одного чи більше НВ) зобов'язані проводити щорічні торги на закупівлю ТЕ з поданням двох окремих пропозицій для опалювального та міжопалювального періодів.</p> <p>Якщо учасники торгів на закупівлю теплової енергії подають однакові цінові пропозиції на виробництво теплової енергії, оператор зобов'язаний розподіляти обсяги відпуску теплової енергії між ними, згідно визначених Законом пріоритетів.</p>
8	<p>Правила підключення незалежних виробників до теплових мереж «нелояльні» до НВ, і допускають висунення необґрунтованих вимог з боку О. Підзаконні механізми прописані не в повній мірі.</p>	<p>Буде запроваджено прозорий механізм приєднання незалежних виробників до тепломереж, і створені недискримінаційні правила для цього.</p>

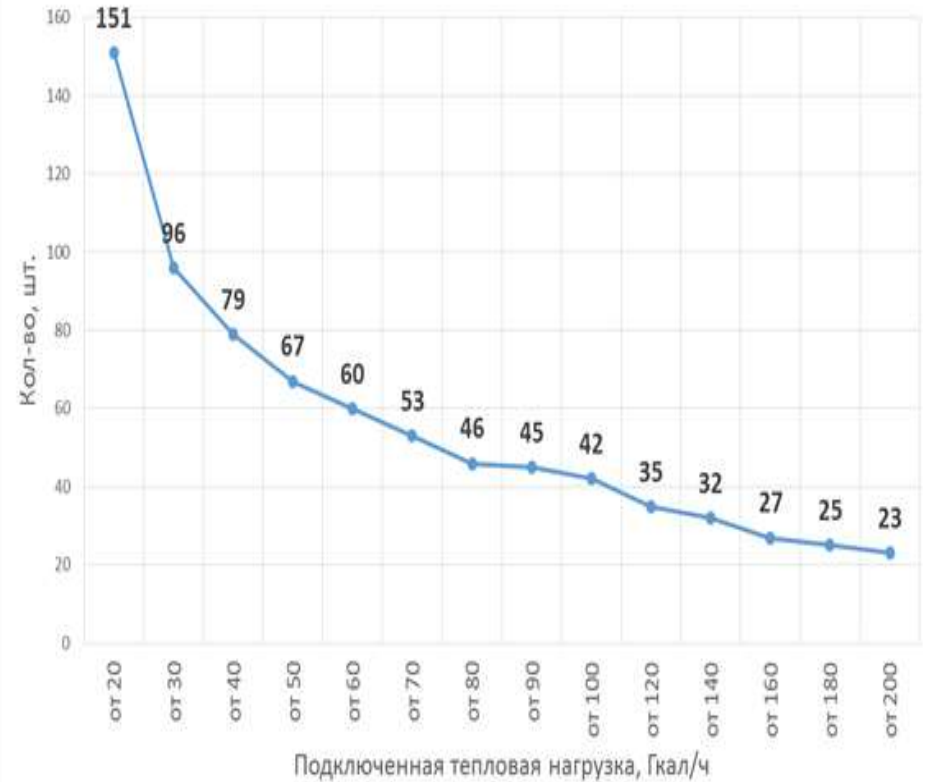

Обґрунтування нижньої межі приєднаного навантаження споживачів 50 Гкал/год для конкурентної системи тепlopостачання

Регіональний розподіл опалювальних котельних
(за встановленою тепловою потужністю)

Число котельних і ТЭЦ в залежності від підключеної теплової навантаження опалення і ГВС (16 міст)

- **Очікувана кількість конкурентних систем тепlopостачання в ЦТ України: 100-120 шт.**

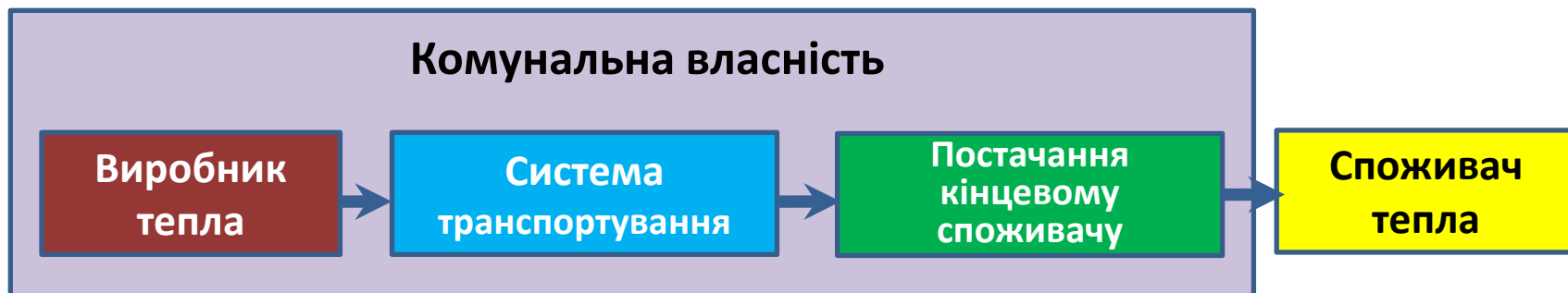
Орієнтовний план впровадження запропонованої моделі ринку ТЕ

- Обговорення Концепції із зацікавленими сторонами, доопрацювання за результатами обговорення – **Лютий-Березень 2018**
- Доопрацювання **законопроекту** – змін зо Закону України «Про теплопостачання» – **Квітень-Травень 2018**
- Подання законопроекту на розгляд Верховної Ради -**Травень 2018**
- Проходження законопроекту у Верховній Раді, до його прийняття – **Травень-Вересень 2018**
- Розроблення проектів підзаконних актів (порядки, методології, зміни до існуючих положень) - **Травень-Жовтень 2018**
- Прийняття підзаконних актів - **Листопад 2018-Березень 2019**

Орієнтовно, запропонована модель ринку ТЕ може почати працювати в опалювальний сезон 2019/2020 р.р.

Очікувані результати впровадження конкурентного ринку тепла в Україні

Існуюча ситуація в теплопостачанні:

Ситуація після впровадження конкурентного ринку тепла

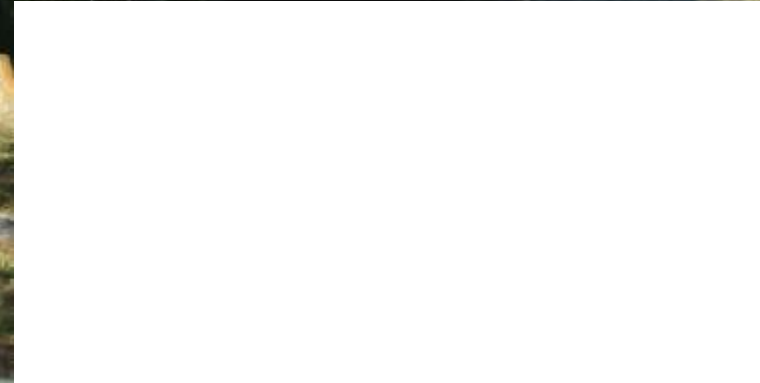

Очікувані результати впровадження конкурентного ринку тепла в Україні

- ✓ Створення конкуренції в секторі централізованого теплопостачання.
- ✓ Підвищення ефективності виробництва теплової енергії для Операторів і незалежних виробників.
- ✓ Впровадження недискримінаційних умов підключення незалежних виробників до теплових мереж.
- ✓ Зростання приватних інвестицій в секторі централізованого теплопостачання.
- ✓ Зростання заміщення природного газу біомасою та іншими альтернативними джерелами енергії в секторі ЦТ.
- ✓ Підвищення попиту на біопалива та інші альтернативні джерела енергії в секторі ЦТ.
- ✓ Створення нових робочих місць в секторі виробництва і заготівлі біопалив та виробництва відповідного біоенергетичного обладнання.

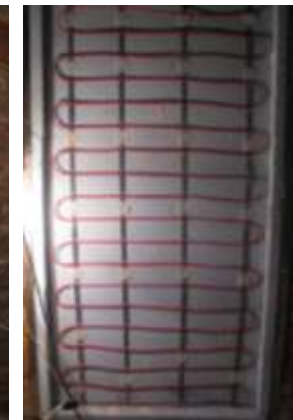
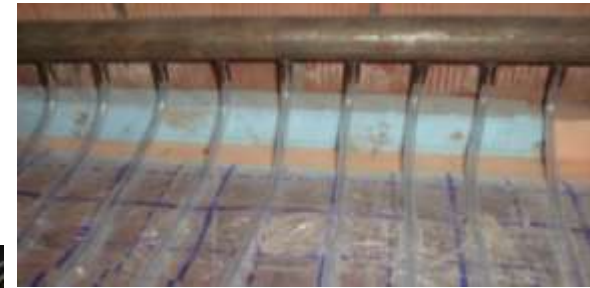
**«Експериментальний пасивний будинок типу
«нуль-енергії». Активні та пасивні системи
теплозабезпечення»**

**Загальний вигляд пасивного будинку
ІТТФ НАН України (різні ракурси).**

Комбінована теплонасосна система теплопостачання енергоефективного будинку

Деякі ґрунтові теплообмінники, що використані в будинку

Особливості:

- створення спеціальної багатошарової конструкції фасадної теплоізоляції стінових конструкцій загальною товщиною до 0,35 м з вентиляційним прошарком;**
- організації послідовності пошарового облаштування теплоізоляційних матеріалів з врахуванням їх властивостей механічної міцності, термостійкості та паропроникності;**
- використання здвоєних віконних конструкцій оптимальної геометрії з селективним низькоемісійним покриттям типу $4M_1i-8-4iM_1i-8-4iM_1$ чи $4M_1i-10-4iM_1i-10-4iM_1$;**
- використання низькотемпературних систем опалення типу водяних теплих підлог, повітряного опалення, акумуляційного низькотемпературного опалення з врахуванням пільгового нічного тарифу;**
- використання рекуперативної вентиляції із догріванням забірного повітря в ґрунтових теплообмінниках, із догріванням вхідного повітря з допомогою теплового насосу.**

Експериментальний енергоефективний будинок пасивного типу, який збудовано на території Інституту технічної теплофізики НАН України

Дякую за увагу!

